

MERDEKA

Nr 25 - juni 2005

ÖSTTIMOR

Information

**Nyheter från Östtimor,
Västpapua, Aceh och Indonesien**

Merdeka & ÖsttimorInformation

Redaktören har ordet	3
Laila Freivalds tiger om FN:s roll i Västpapua	3
FN och Östtimor	4
Brev till Australiens premiärminister	5
3 års självständighet	5
Östtimor - FN:s expertkommission	8
Östtimor - UNHRC:s session i Genève	8
Indonesiens president besöker Östtimor	9
Fredshopp i Aceh	9
Basinformation om Västpapua	10
Valkommissionen mutad?	12

Kortfakta och nutidshistoria för Östtimor fanns i förra numret.

Redaktören välkomnar bidrag och förslag till ämnen att behandla i kommande nummer

Prenumeration 125 kronor för 4 nummer
Lösnummer 35 kronor
Östtimorkommittén
c/o Pollák
Wiboms v 12, 2 tr
171 60 SOLNA
Tel 08-27 24 27, epost tpollak@algonet.se
Plusgiro 1 81 92-5

Merdeka & ÖsttimorInformation

Ansvarig utgivare:
Gabriel Jonsson

Redaktör:
Gabriel Jonsson
gabriel.jonsson@orient.su.se

Redaktionsadress:
Gabriel Jonsson
gabriel.jonsson@orient.su.se
Tel 08-33 62 47

Layout:
Östtimorkommittén

Adresser:
Föreningen ett Fritt Papua
c/o Thomas Petersson
Nybodagatan 10
171 42 SOLNA
Plusgiro 4 19 12 84-1

Östtimorkommittén
c/o Jonsson
Råsundavägen 24, 2 tr
169 67 SOLNA
Plusgiro 1 81 92-5

Tryckt av:
Daus Tryck & Media AB

ISSN Nr: 1402-2559

Annonsspriser på begäran

Redaktören har ordet

FN:s säkerhetsråd förlängde i april FN-mandatet för Östtimor för ytterligare ett år från och med självständighetsdagen 20 maj.

Treårsdagen av självständigheten innebar dock att FN-trupperna längs gränsen drogs tillbaka, eftersom uppfattningen var att freden och säkerheten är garanterad. Den nya och starkt reducerade missionen - United Nations Office in Timor-Leste (UNOTIL) - med bara 130 man mot ca 700 man under 2004-2005 kommer att inrikta sig på att överföra kompetens till uppbyggnaden av landets förvaltning. Det kan inte nog understrykas hur betydelsefullt det är att en fungerande förvaltning skapas: erfarenheterna från många u-länder visar entydigt att avsaknaden av en fungerande statsmakt hindrar samhällsutvecklingen.

I nuläget är det svårt att vara optimistisk när det gäller utvecklingen i Östtimor: ekonomin är svag, rättsväsendet fungerar dåligt och i april-maj rådde skarpa spänningar mellan staten och kyrkan på grund av regeringens förslag att göra religion till ett valfritt ämne. Ingenting nytt har hänt vad gäller det rättsliga efterspelet till 1999 års våldsvåg. Uppseendeväckande är att utrikesminister José Ramos-Horta i maj sade att Östtimor kan vänta i 20 år innan domar avkunnas mot de ansvariga för våldsvågen 1999. Förklaringen är realpolitisk: rättvisefrågan kan destabilisera Indonesien som genomgår en demokratisering. Dödläget vad gäller dragkampen med Australien om olje- och naturgas-

tillgångarna i Timor-havet består. Glädjande är dock att det svenska Caritas utbildningsprojekt i Östtimor fortskrider väl.

Den mest positiva nyheten från Indonesien är att samtalen mellan GAM och Indonesiens regering i Finland fortsätter. En förtroendeprocess har inletts, men man skall inte undervärdera svårigheterna att skapa fred som ett första steg på vägen mot en varaktig lösning av Acehfrågan - striderna fortsätter i området. GAM-ledarna i Sverige är emellertid knappast hotade: chefsåklagare Tomas Lindstrand lade i april, i brist på fällande bevis, ned förundersökningen av premiärminister Malik Mahmud och utrikesminister Zaini Abdullah. Bakom denna låg Indonesiens anklagelse om att GAM hade brutit mot internationell lag i Aceh.

Med tanke på att FN i år firar sitt 60-årsjubileum är det värt att påminna om att Västpapua 1969 blev indonesiskt genom en manipulerad folkomröstning som generalförsamlingen därefter godkände. Detta skedde mot bakgrund av att 1.026 papuaner under vapenhot röstade för en integration med Indonesien! Mig veterligt är detta det största sveket FN någonsin gjort mot ett folk. Sveket illustrerar verkligen hur sanna orden "FN är vad medlemsländerna gör det till" är. Man får hoppas att 60-årsjubileet ger anledning till en grundlig reflektion över FN-historien.

Gabriel Jonsson

Laila Freivalds tiger om FN:s roll i Västpapua

Under 2005 kommer FN:s 60-årsjubileum och 100-årsdagen av Dag Hammarskjölds födelse att högtidlighållas. Hyllningstalen kommer att avlösa varandra, men vad har det internationella samfundet dragit för lärdomar av 1900-talets folkmord och andra grymheter? Är FN rätt forum för att skapa fred och rättvisa?

I Västpapua pågår sedan 1960-talet en konflikt som har kostat tiotusentals papuaner livet. Konflikten har sin grund i den FN-övervakade folkomröstning som hölls i landet 1969. Valet gällde om Västpapua skulle bli ett självständigt land eller en del av Indonesien. Efter hot, mord och terror röstade samtliga de 1.026 papuaner som tilläts delta för att Västpapua skulle bli en del av Indonesien. Trots att FN var medvetet om att valet inte hade något med demokrati att göra, godkände generalförsamlingen valförslaget. FN:s medlemsländer valde att blunda inför de indonesiska illdåden. Beslutet drevs igenom av USA och Indonesien under största möjliga

tystnad.

Tystnad råder

Det indonesiska förtrycket har pågått sedan dess. Samtidigt har det internationella kapitalet exploaterat Västpapus naturtillgångar. Redan 1967 – två år före den utlovade folkomröstningen – skrev det amerikanska bolaget Freeport ett kontrakt med den indonesiske diktatorn Suharto. År 1998 tvingades Suharto bort från makten, men det amerikanska bolaget fortsätter gruvsdriften i det som idag är världens största guldgruva.

Kan det vara så att FN på 1960-talet sanktionerade en hårdför ockupation, till stormakternas och det internationella kapitalets fromma?

Sedan 2002 pågår en internationell kampanj för att förmå FN att ta initiativ till en översyn av världsorganisationens agerande i Västpapua på 1960-talet. Hittills har FN och världens regeringar besvarat kampanjen på samma sätt som de reagerade inför den indonesiska terrorn vid 1969 års folkomröstning. Tystnad råder. I Västpapua fortsätter det indonesiska

förtrycket. Samtidigt visar ny forskning i USA att det är fullt möjligt att den papuanska befolkningen har varit och är utsatt för ett folk mord, enligt FN:s egen folkmordskonvention.

Hur delaktigt är FN?

Sverige var ett av de länder som teg om illdåden i Västpapua på 1960-talet, framgår det av den arkivforskning som jag genomförde under arbetet med boken *Dödlig tystnad* (utkommer på Hjalmarson & Högberg i september).

Under 2005 genomför den svenska regeringen olika projekt för att öka kunskapen om och engagemanget för FN. Det leder förhoppningsvis till en fördjupad svensk debatt om FN:s roll i världspolitiken, men utan kritisk självreflektion blir vägen framåt svår.

Utrikesminister Laila Freivalds, är den svenska rege-

ringen villig att verka för att FN:s roll i det eventuella folkmordet i Västpapua utreds av en internationell kommission?

Ett jakande svar på den frågan skulle, mer än det mesta, hedra minnet av Dag Hammarskjöld.

*Thomas Petersson
journalist och författare
styrelseledamot i Föreningen ett fritt Papua*

Not: Ovanstående text är en lätt redigerad version av en artikel som publicerades i Göteborgs-Posten den 27 februari 2005. Laila Freivalds svar lyser fortfarande med sin frånvaro. Samtidigt har den svenska regeringen fått kritik (bland annat från FN-förbundet och tunga namn inom de egna leden) för att man inte för en tillräckligt aktiv debatt om FN:s framtid, trots att FN-toppmötet i New York i september ska fatta beslut om de mest genomgripande reformerna i världsorganisationens historia.

FN och Östtimor

FN förklarade 1960 att Östtimor var ett icke-självstyrande område under portugisisk förvaltning. Under åren 1962-1974 antog generalförsamlingen flera resolutioner som erkände Östtimors rätt till självbestämmande. Efter Indonesiens invasion i december 1975 antog generalförsamlingen årligen fram till 1983 resolutioner som fördömde invasionen och erkände Östtimors rätt till självbestämmande. FN:s generalsekreterare hade därefter i uppdrag av generalförsamlingen att söka en lösning, vilket ledde till att samtal hölls mellan Indonesiens och Portugals utrikesministrar.

Säkerhetsrådet antog i december 1975 och i april 1976 resolutioner som beklagade invasionen. Ändå är FN:s agerande efter invasionen ett talande exempel på hur sanna orden "FN är vad medlemsländerna gör det till" är. Flera i-länder förde nämligen en pro-indonesisk politik, vilket innebar att de lade ner sina röster i generalförsamlingen. USA var den överlägset största vapenleverantören. Och säkerhetsrådet antog därefter ingen resolution i Östtimorfrågan förrän i juni 1999, då FN-kommissionen för folkomröstningen upprättades.

Mer aktivt FN med Kofi Annan

Efter att Kofi Annan hade tillträtt som generalsekreterare 1997 utsågs Jamsheed Marker till särskild representant för Östtimor. FN:s roll i Östtimorfrågan accentuerades under 1999 efter att president Habibie hade erbjudit Östtimor självbestämmande. Förhandlingar mellan Indonesien och Portugal i FN:s regi ledde fram till New York-avtalet den 5 maj om en folkomröstning. Med facit i hand var det ödesdigert att avtalet

gjorde Indonesien ansvarigt för säkerheten före, under och efter folkomröstningen - men annars hade den nog inte kunnat hållas alls.

På grund av våldsvågen efter folkomröstningen blev Östtimor en huvudfråga för FN som sände en delegation dit. Säkerhetsrådet antog i september en resolution om att sända internationella trupper för att stävja våldet. FN:s kommission för mänskliga rättigheter höll en extra session som beslutade att en internationell undersökningskommission skulle upprättas. I oktober antog säkerhetsrådet en resolution om att upprätta övergångsförvaltningen UNTAET. Östtimor blev därigenom det första land på väg mot självständighet som ställdes under FN-förvaltning. I mandatet har också ingått humanitära insatser och militärt försvar. UNTAET betraktas allmänt som en framgångsrik FN-insats.

FN och rättvisan

När det gäller kraven på att ställa de ytterst ansvariga indonesiska officerarna för 1999 års våldsvåg inför rätta har dock FN varit svagt. Vad jag vet har frågan om att upprätta en internationell domstol för Östtimor inte varit uppe en enda gång på säkerhetsrådets agenda. Utrikesminister José Ramos-Horta har väl uttryckt svårigheterna att upprätta en sådan domstol med uttalandet: "Om frågan togs upp i FN:s säkerhetsråd, skulle veto läggas in. Om en internationell domstol upprättades, skulle kostnaderna omöjliggöra detta. Och om den upprättades, skulle Indonesien vägra att lämna ut ansvariga officerare."

Gabriel Jonsson

Tidningen behöver allt stöd den kan få. Ekonomiska bidrag kan Du ge genom att skicka dem till plusgirokonto 1 81 92-5. Ange *Merdeka* på talongen.

Brev till Australiens premiärminister

Amerikanska East Timor Action Network uppmanade solidaritetsorganisationer att protestera mot Australiens politik vad gäller fördelningen av olje- och naturgastillgångarna i Timorhavet med anledning av samtalen i Dili 27-29 april. Därför skickades nedanstående brev från kampanjmaterialet till premiärminister John Howard. En kopia sändes till landets ambassad i Stockholm.

Prime Minister John Howard
c/o Embassy of Australia to the United States
1601 Massachusetts Ave, NW
Washington DC, 20036-2273

Dear Prime Minister Howard:

I am extremely troubled by your government's disregard for East Timor's sovereignty and rights when it comes to establishing a permanent maritime boundary with your country.

Your government's bullying and delaying tactics are unacceptable. International legal principles established under the UN Convention on the Law of the Sea (UNCLOS) call for setting the boundary at the median line (half way between the coastlines of two countries) in cases like this. Australia should respect international law, yet your government continues to exploit and profit handsomely

from petroleum fields significantly closer to East Timor in contested waters.

We urge you to set a firm timetable with the government of East Timor to establish a boundary within no more than three years. Throughout these negotiations, East Timor must be treated fairly as the sovereign nation it is. We urge your government to rejoin international legal mechanisms to resolve maritime boundary disputes that cannot be settled by negotiation, specifically the International Court of Justice and the International Tribunal for the Law of the Sea.

The interests of both countries are best served through East Timor achieving complete political and economic independence. Your refusal to fairly and expeditiously settle maritime boundaries, along with the continued theft of East Timor's oil and gas resources worth billions, only delay this goal and risk squandering the good will generated by Australia's support of East Timor since 1999. I look forward to your response.

Sincerely,
Gabriel Jonsson
Chairman, Swedish East Timor Committee
April 28, 2005

3 års självständighet

Xanana Gusmão den 22 april 2004 i Arvfurstens palats, Utrikesdepartementet, i Stockholm. Från vänster Kirsti Sword, Xananas fru, Xanana, Ann Larsson, Östtimorkommitténs förra ordförande, Thomas Petersson, Föreningen ett Fritt Papua

"De kommande fem åren blir en stor utmaning inte bara för regeringen, utan för hela samhället och vårt lands demokratiska institutioner" - Xanana Gusmão efter valet som Östtimors första president den 17 april 2002.

Efter tre års självständighet kan det vara dags att göra ett delbokslut över utvecklingen. Tyvärr har Gusmão blivit sannspådd. Nu känns det för en utomstående bedömare, som om Östtimor befinner sig i ett svårare läge än tidigare. Rapporterna om svårigheter kommer tätare och om framsteg mera sällan. Sociala indikatorer fortsätter att vara bland de lägsta i världen med Human Deve-

lopment Index på 0,436 på 158:e plats bland 177 länder (UNDP 2002), vilket gör att Östtimor är ett av 36 länder som klassas som underutvecklade (Xananas tal vid Timor-Leste Development Partners Meeting Dili, 26 april 2005).

Rättsväsendet

Rättsväsendet är i en kris och det är enligt vårt förmenande mycket allvarligt. Ett fungerande rättsväsen är en förutsättning för investeringar, både inhemska och utländska, som innebär utveckling. Utbildade domare, åklagare, advokater och poliser är problemet. Inga östtimoresiska domare klarade nyligen de prov regeringen hade anordnat. Bristerna leder till dåliga förundersökningar och åtal, som inte räcker till fällande domar. Å andra sidan kan utbildade domare varken tillämpa lagarna eller bedöma förundersökningarna. Så har till exempel Judicial System Monitoring Programme (JSMP) kritiserat ett domstolsbeslut att släppa fyra poliser misstänkta för våldtäkt av en ung flicka. Den internationelle åklagaren släppte de misstänkta på grund av brist på bevis. (UNMISSET 05-04-15) Det råder fiendskap mellan polis och militär med dåligt samarbete och till och med sammanstötningar som följd. Korruptionen har börjat breda ut sig, men det är nog inte det värsta, och regeringen försöker stävja den. UNHRC kritiserar Östtimor, men utrikesminister José Ramos-Horta försvarar regeringen och parlamentsmedlemmar från andra partier har yttrat kritik mot Hortas försvar. (UNMISSET 05-03-28)

Hälsovård

Befolkningens hälsa och hälsovården är ett annat problemområde i Östtimor. Tuberkulos och malaria är vanliga. Dessutom har landet i år drabbats av ett utbrott av denguefeber med över 40 döda (UNMISSET 05-03-30). Östtimor har Asiens högsta mödra- och spädbarnsdödlighet. Enligt hälsoministeriets statistik dör 880 mödrar per 100.000 levande födda. (TLGOV/UNFPA United Nations Population Fund 05-05-29) Dilis "national hospital" uppfyller heller inte rimliga krav, det har för få och små sjukrum (UNMISSET 05-03-31). Intressant, och ett exempel på varför regeringen för en försoningspolitik gentemot Indonesien, är att Östtimors hälsominister Rui Mario de Araujo den 13 april rapporterade att omkring 100 indoneser, av vilka 9 är läkare, arbetar på olika sjukhus och läkarmottagningar i Östtimor. Han välkomnar fler hälsoarbetare från Indonesien eftersom de lätt anpassar sig till förhållandena i Östtimor och kan göra sig förstådda på indonesiska och tetum, vilket gör att de inte behöver tolkar. (ANTARA 05-04-13)

Infrastruktur

Om vi betraktar infrastrukturen, så ser vi allvarliga brister. Elförsörjningen, som ju är väsentlig till exempel för att möjliggöra lagring av kött, fisk och annan färsk mat, har varit mycket problematisk till och med i den näst störst staden Baucau, vilket vi har rapporterat om bland annat på vår webbplats. Elverken har också privatiserats och det har lett till högre elpriser och krav på betalning i förväg. Det har många inte råd med. Öst-

timors geografi med höga berg, floder som svämmar över sina bräddar vid regn och träsk utgör ett stort hinder för utbyggnaden och underhållet av vägarna. En sträcka på 200 km kan ta 7 timmar att färdas. Det finns fortfarande byar i bergen, som inte kan nås med bil - vägar som byggts har förstörts genom regn och översvämningar - och bara kan nås till fots eller med häst. Det kan ta 10-20 timmar till fots. Det här är delvis följderna av den indonesiska ockupationens strategi att tvångsflytta folk från självförsörjande byar till nya, lättkontrollerade befästa byar från vilka man flyttat tillbaka (Yakkum Emergency Unit 05-05-30). Telefon utgör idag inte samma stora problem som förr, men fungerar inte särskilt bra. Försörjningen med vatten är heller inte löst över allt. Till exempel råder det brist på vatten i Oecussis kustområden. Bristen förvärras av att torrsäsongen är längre än vanligt (UNMISSET 05-04-15)

Ekonomi

I länder som Östtimor talar vi ibland om en dual ekonomi. En som omfattar städernas högre skikt och de utlänningar som finns i landet och bygger på pengar och en som omfattar övrig befolkning och bygger på självhushåll och byteshandel. Penningekonomin är förutsättningen för utveckling. I och med den kraftiga minskningen av FN-engagemanget, så har den "mätbara" penningekonomin gått tillbaka - till exempel så har importen från Kina som kostade 1,7 MUSD 2004, minskat med två tredjedelar första kvartalet 2005. Hungersnöd eller åtminstone svår brist på mat rapporteras under 2005 från flera områden. Regeringen har påpekat att bristen delvis är säsongbetonad. Icke desto mindre är det ett allvarligt tecken på regeringens bristande resurser att bistå befolkningen med mat.

Arbetslösheten är enorma 80 %. I ett utvecklingsland som Östtimor leder det till kraftig inflyttning till städerna, främst Dili, och stora grupper av sysslösa ungdomar. Därmed finns ett allvarligt socialt problem. Arbete i utlandet eller utvandring är en vanlig lösning. Regeringen har kommit överens om att skicka 200 arbetare till Sydkorea (UNMISSET 05-03-31).

Många har satt sitt hopp till gasen och oljan under havsbotten i Timorsjön mellan Timor och Australien, som en lösning på Östtimors ekonomiska problem. Men jag menar att för mycket uppmärksamhet har getts denna inkomstkälla. Den kan visserligen ge enorma pengar, men det är i framtiden. Premiärminister Alkatiri beräknar att det kommer att ta 6 år innan oljepengarna kommer (AFP 05-06-01 som citerar den portugisiska dagstidningen Publico). Frågan om gas- och oljekomsterna tar politikernas och tjänstemännens uppmärksamhet från andra frågor.

FN:s mycket lilla representation från den 20 maj 2005 kommer också att vara ett problem. Det blir färre som spenderar pengar, mindre hjälp till administrationen.

Efter den här genomgången, som låter mycket negativ, måste vi naturligtvis påpeka att det finns många små och bra biståndsprojekt - australiska, indonesiska, Caritas, brasilianska (portugisiskspråkiga lärare),

portugisiska - men det verkar som om ytterst få skapar en utveckling som fortsätter av egen kraft.

Politik

På det politiska området vill vi i den här artikeln ta upp fyra ämnen: Lokalvalen, statsråden, regeringsombildningen och kritiken mot regeringen och regeringspartiet Fretilin.

Lokalval

Lokalval av "bychefer" har under 2005 hållits i en rad distrikt, senast i Viqueque, Ermera och Covalima. Valdetagandet har varit lågt och Fretilins andel av rösterna har varit mindre än vid valet till konstituerande församling (parlamentet) 2001. (UNMISSET 05-03-28) Fretilin har fått de flesta mandat, men också socialdemokrater och socialister liksom obereonde kandidater har valts. I Ermera och Covalima har sju kvinnliga bychefer valts. (UNMISSET 05-05-18)

"Statsråd"

Ett antal "statsråd" till stöd för presidenten har bildats. 12 ledamöter i "Council of State" utsågs den 10 maj; parlamentets talman, premiärministern, ledarna för oppositionspartierna och en representant för det civila samhället. Rådets funktion är att bistå presidenten vid "utövandet av hans konstitutionella uppdrag" enligt konstitutionen.

Det nybildade höga rådet för försvar och säkerhet ska råda presidenten i nödsituationer innan han fattar beslut om krig eller fred. Bland dess 11 ledamöter finns ett antal ministrar, parlamentsledamöter och befälhavarna för försvarsmakten och polisen. (UNMISSET 05-05-13)

Det socialdemokratiska partiets (PSD) ordförande Mario Carrascalao har avgått som parlamentsledamot, så att han kan uppfylla sitt heltidsuppdrag i "statsrådet". Östtimors konstitution tillåter inte parlamentsledamöter att inneha andra uppdrag. (UNMISSET 05-05-18)

Regeringsombildning

Premiärminister Alkatiri vill göra en större regeringsombildning i juli och har lagt fram ett förslag. Ett antal ministrar kommer att bytas ut, ett antal nya statssekreterare utses och ett råd för var och en av de 5 regionerna bildas för att decentralisera förvaltningen.

(Lusa 05-05-18)

Regeringskritiken

Regeringens agerande på en rad områden har mött kraftig kritik från olika håll, oppositionen, kyrkan, presidenten och ideella organisationer. När man bedömer detta, så ska man ha i minnet att regeringspartiet Fretilin nästa har absolut majoritet. Men också andra politiker, som sitter i parlamentet, har kritiserats.

Opposition har till exempel diskuterat firandet den 20 maj. Firade de bortåt 100.000 deltagarna 31-årsdagen av bildandet av PSD (Fretilins ursprung) eller 3-årsdagen av självständigheten? (UNMISSET 05-05-23) Socialdemokraterna (PSD) har kritiserat valet av "Provedor" (ombudsman för rättsväsendet och mänskliga rättigheter). Fretilin såg till att rektorn för Dilis universitet, en tidigare motståndare till självständigheten, valdes. PSD menar att det kommer att vara svårt för ombudsmannen att vara opartisk.

Kyrkan låg bakom protesterna mot regeringens förslag att göra religionsundervisning i offentliga skolor frivillig och att se över abortlagen. Efter flera veckors omfattande demonstrationer blev regeringen tvungen att backa.

Också presidenten har i en rad olika frågor kritiserat regeringen. I ett tal den 20 maj varnade Xanana Gusmão regeringen och Fretilin för att regeringspartiet nyligen tagit in en stor kampsportsgrupp med en våldsam bakgrund omfattande anklagelser om dödande och mordbrand bland sina medlemmar. Integrationen av gruppen Korca med Fretilins ungdomsavdelning, sade Gusmão, kunde vara "en dålig förebild för utnyttjandet av ungdomar, eftersom det kunde leda till skapandet av partimiliser". (Lusa 05-05-21)

Judicial System Monitoring Programme (JSMP) har kritiserat regeringens förslag för att reglera advokatycket för att det begränsar advokaternas rätt att organisera sig och kräver att de kan tetum och portugisiska flytande innan de startar sin utbildning (JSMP 05-05-27)

Parlamentets talman har bett parlamentsledamöter, som inte deltar i sessionerna regelbundet att avgå. Å andra sidan har oppositionspolitiker klagat över att parlamentet inte får underlag från regeringen. (UNOTIL 05-05-26)

Tommy Pollák

Merdeka & ÖsttimorInformation ingår i medlemsavgiften i Föreningen ett Fritt Papua och i Östtimorkommittén. Du kan också prenumera på tidningen. Glöm inte bort att betala Din medlemsavgift eller förnya prenumerationen.

Ger Du ekonomiska gåvor till föreningarna, får Du som tack tidningen gratis.

Tidningen skickas även gratis ut till massmedia, politiker och tjänstemän, som arbetar med Papua, Östtimor och närliggande frågor.

Hjälp oss att betala tryck och distribution genom att betala eller ge oss ett bidrag.

Östtimor - FN:s expertkommission

När FN:s expertkommissionen, som ska utvärdera processerna mot dem som gjort sig skyldiga till brott mot de mänskliga rättigheterna i Östtimor 1999, (se förra numret av Merdeka och ÖsttimorInformation) besökte Östtimor möttes den 5 april av demonstranter. Under sitt besök, som bara varade 4 dagar, samtalande kommissionen med bland andra premiärminister Alkatiri.

Experterna fick till slut också komma till Indonesien. Den 18-20 maj träffade de president Susilo Bambang Yudhoyono, utrikesminister Hassan Wirayudha och statsåklagare Abdul Rahman Saleh, trots regimens

tidigare negativa attityd.

Kommissionen har nu lämnat sin rapport till FN, men den kommer att offentliggöras först efter detta nummers manusstopp. Emellertid har Östtimors utrikesminister José Ramos-Horta, enligt tidningen Timor Post den 16 juni, sagt att regeringen inte kommer att godta kommissionens rekommendation att upprätta en internationell tribunal för att döma de för brott mot de mänskliga rättigheterna i Östtimor anklagade. Orsaken är risken för försämrade relationer med Indonesien.

Tommy Pollák

Östtimor - UNHRC:s session i Genève

Det låter nästan som ett hån, men till ordförande för Förenta Nationernas kommission för mänskliga rättigheter (United Nations Commission on Human Rights - UNHRC) 61:a session i Genève den 14 mars till 22 april i år utsågs den indonesiske diplomaten Makarim Wibisono.

Vid sessionen behandlades också Östtimor. Dels lobbade ett antal NGO:er för att FN ska uppfylla sina löften om rättsliga processer i Östtimor och Indonesien. De krävde att UNHRC skulle stötta expertkommissionen. Dels behandlades en omfattande rapport från FN:s kommissionär för mänskliga rättigheter.

Rapporten fastställer att det behövs fortsatt stöd till statliga institutioner och civilsamhället för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna efter UNMISSET:s avslutning. Kommissionärens kontors stöd borde fortsätta efter den 20 maj 2005 och för detta behövs ekonomiskt stöd.

Rapporten konstaterar att rättsväsendet är svagt, brist på kompetent personal, ineffektiv hantering av fallen och hänvisning av mål från det formella rättsväsendet till lokala metoder för att lösa tvister utgör problem. Under 2004 lades flera lagförslag fram. Under 2005 påbörjas en två och ett halvt år lång utbildning av jurister. Men den kommer att hållas på portugisiska trots att bara 20 % av juristerna behärskar språket.

Domstolarna i Baucau, Suai och Oecussi fungerade bara under en mindre del av 2004. I februari beslutades att inom sju månader alla domstolsdokument ska skrivas på något av de officiella språken, tetum och portugisiska. Den korta fristen kan komma att påverka domstolarnas effektivitet.

Det finns ett stort antal rapporter om övergrepp, godtyckliga arresteringar, användning av onödigt våld, dålig behandling av arresterade och våldtäkt från polisens (Polisia Nasional Timor-Leste - PNTL) sida. Antalet ökade 2004. Politisk inblandning i PNTL:s arbete förekom också, bland annat beordrades polisen att stoppa fredliga demonstrationer. Trots nya disciplinregler är ansvarsreglerna oklara och otillräckliga. Det har resulterat i straffrihet för polisens brott.

Försvarsmakten (Força Defesa Timor-Leste - F-FDTL) rapporteras ha angripit PNTL.

Fysiskt och psykiskt våld mot kvinnor och flickor fortsätter att vara ett allvarligt problem. Våld inom

José Ramos-Horta i Stockholm den 16 maj 1983 vid ett seminarium arrangerat av Östtimorkommittén

familjen, våldtäkt och sexuella övergrepp rapporteras regelbundet. Lagförslag om våld inom familjen har ännu inte antagits. Människorättsavdelningen av UNMISSET och den ideella organisationen Övervakning av rättssystemet (Judicial System Monitoring Programme - JSMP) har undersökt möjligheterna till rättvisa för kvinnliga offer. Undersökningen visar att det behövs mer specialiserat stöd för kvinnor.

Positivt är att myndigheterna enligt rapporten har hanterat ett antal fall med religiösa spänningar bra.

Östtimors utrikesminister José Ramos-Horta var den som för Östtimors regering kommenterade rapporten. Han var mycket kritisk mot den i sitt svar och menade att regeringen föredrog att koncentrera sig på framtiden, vilket sanningskommissioner gör.

Han sade också att regeringen övervägt särskild lagstiftning mot våld inom familjen.

Horta bekräftade rättsväsendets dåliga tillstånd, men sade att det inte var språksvårigheter som var de blivande domarnas problem. Tvärtemot vad rapporten säger, så kunde de välja mellan fyra språk, tetum, portugisiska, bahasa indonesia och engelska för sitt prov; alla valde tetum.

Horta kritiserade rapporten för att den i stället för att rapportera om samarbetet inom området mänskliga rättigheter behandlade läget för de mänskliga rättigheterna i Östtimor.

Tommy Pollák

Indonesiens president besöker Östtimor

Indonesiens president Susilo Bambang Yudhoyono gjorde sitt första besök i Östtimor 8-9 april. Tidigare hade han såsom arméofficer tjänstgjort i Östtimor under 1970- och 1980-talen. Nu kallade han Östtimor för en "sann vän": Landet donerade drygt en halv miljon kronor till tsunamioffren i Aceh. För att uttrycka sin respekt för Östtimors katolska folk ställde han första dagen in en officiell middag för att kunna se påvens begravning i TV. Han gjorde dagen efter ett symboliskt besök vid Santa Cruz-kyrkogården och lade ner en blomsterkrans för att hedra offren för 1991 års massaker. Under besöket undertecknades även ett gränsavtal som omfattar 96 % av gränsen; skiftande flodbänkar är undantagna. Gränsdragningen var ett av de sista hindren mot en försoning. Till de problem som återstår att lösa hör repatriering av ca 16.000 flyktingar i Västtimor

samt indonesiska tillgångar i Östtimor.

Försoningspolitik

Besöket var ett led i Gusmaos realpolitiskt betingade försoningspolitik: Östtimor är beroende av importen från Indonesien. Östtimors regering är också väl medveten om att försämrade relationer skulle kunna leda till att de över 10.000 före detta östtimoresiska milismännen i Västtimor aktiveras igen. Realpolitik förklarar också varför båda länderna undvek att säga något om Santa Cruz-massakern. En protest mot presidentbesöket och med krav på rättvisa för offren med ca 200 deltagare i vid Santa Cruz-kyrkogården stoppades med våld.

Gabriel Jonsson

Fredshopp i Aceh

Det av Finlands förre president Martti Ahtisaari ledda Crisis Management Initiative, som arbetar med fredsmedling, har i år organiserat fyra samtalsomgångar mellan representanter för Indonesiens regering och GAM. I april rapporterades framsteg ha uppnåtts vad gäller lokalt styre, fredsövervakning och politiskt deltagande. Ahtisaari och Indonesiens chefdelegat klargjorde att lokalval skall hållas enligt indonesisk lag och att de skall övervakas av en tredje part. Dessa val är för Indonesien en konstitutionell fråga medan GAM betraktar dem som ett sätt att främja en demokratisering i Aceh. Båda parterna enades om fredsövervakning av en "civil mission". Vad man hade enats om vad gäller politiskt deltagande var oklart. Sammantaget har en förreprocess inletts.

Säkerhetsfrågan

Den svåraste frågan i samtalen var säkerhets-

arrangemangen. Att kontrollera de väpnade styrkorna i Acehkonflikten är svårt och Ahtisaari kan som medlare bara vädja om återhållsamhet. Säkerhetsfrågan är ytterst viktig, inte minst eftersom striderna har fortsatt i området även efter att samtalen inleddes: i april uppgav indonesisk militär att man hade dödat minst 260 rebeller sedan tsunamikatastrofen i december. Och medan samtal pågick i april skickade den indonesiska armén truppförstärkningar. När samtalen avslutades, lovade emellertid båda parterna att förmå sina trupper att avstå från väpnade aktioner medan samtal pågår men striderna rapporteras ändå ha fortsatt.

Nya samtal i maj

Den 26-31 maj hölls den fjärde samtalsomgången i Finland. Samtalen föregicks av ett möte i Sverige mellan GAM och representanter för civilsamhället i Aceh som uttryckte sitt stöd för fredsprocessen.

Frågorna GAM och Indonesiens regering diskuterade i Finland var lokalt styre, säkerhetsarrangemang, politiska spörsmål samt rättvisa och mänskliga rättigheter. Parterna nådde samförstånd kring dessa frågor, men flera problem återstår att lösa. Bland dessa är de viktigaste möjligheterna att upprätta lokala politiska partier i Aceh, tidpunkten för val till en lagstiftande församling i oktober, immigrationsfrågor och bruket av traditionella inhemska symboler. Indonesien vill behålla vissa delar av autonomilagen för Aceh, däribland den lokala lagstiftande församlingen tills dess mandatet går ut år 2009. Enligt GAM strider detta mot principerna för

lokalt styre.

Större fredshopp

Även om strider pågick också i maj, är fredshoppet större än tidigare. Positivt är att president Susilo Bambang Yudhoyono offentligt har uttalat sig för en fredlig lösning av Acehfrågan. Och även om tsunamin hade förödande konsekvenser - i mars fanns det 400.000 internflyktingar och halva huvudstaden Banda Aceh var förstörd - börjar människors liv tack vare återuppbyggnadsarbetet långsamt att bli mera "normalt".

Gabriel Jonsson

Basinformation om Västpapua

Nya Guinea på världskartan

Nya Guinea var okänt i Europa innan portugiserna Antonio d'Abueru och Francisco Serran seglade i Stilla havet 1511-1512. De siktade ön men gick inte i land. År 1526 besökte Jorge de Menzes, Portugals guvernör i Ternate, ön Waigeo och stannade där några månader. Han döpte ön till "Ilhas dos Papuas".

Ungefär tjugo år senare seglade den spanske sjökaptanen Ynigo Ortiz de Retes och hans besättning från Mexico till området. De seglade längs nordkusten och den 20 juni 1545 gick de i land och hissade den spanska flaggan på östra sidan av Membranoflodens mynning. I den spanske kungens namn deklarerade kapten Ortis de Retes att ön tillhör Spanien. Han gav ön namnet "Nueva Guinea". Första gången Nya Guinea fanns med på världskartan var på Mercators från år 1569.

1660 undertecknades ett avtal mellan det Holländska ostindiska kompaniet och sultanen av Tidore. Avtalet innebar bland annat att Holland erkände sultanens suveränitet över Nya Guinea med en klausul enligt vilken holländarna var de enda européer som kunde besöka området. Den holländska flaggan hissades för första gången på Nya Guinea 1678.

I maktkampen med Storbritannien, som redan hade börjat etablera sig på östra delen av Nya Guinea, skickade den holländska guvernören på Moluckerna en expedition ledd av löjtnanten Kolff till öns sydvästra del. Den 24 augusti 1828 förklarades området vara holländskt. Tjugo år senare lade Holland i sultanen av Tidores namn beslag på hela Nya Guinea upp till längdgrad 141.

Namnet

Namnet, som Portugals guvernör och den spanske kaptanen gav området - Västpapua - har ändrats många gånger. Under den holländska kolonialtiden hette det Nederlands Nieuw Guinea (Nederländska Nya Guinea). Efter att Indonesien hade övertagit området från Holland 1963 kallades det Irian Barat (Västra Irian). När Indonesien styrs av general Suharto hette det Irian Jaya ("Det segrande varma landet"). Senare när Abdurrahman Wahid blev Indonesiens femte president

ändrades namnet till Papua Barat (Västpapua), medan det västpapuanska folket bara kallar det **Papua**. Det finns två berättelser om varifrån namnet Papua kommer. En del säger att det kommer från en typ av fågel som har krulliga fjädrar, den andra gruppen säger att namnet kommer från "papp ua" som betyder "utan fader" eller kanske kan man tolka det som "land utan regering".

Geografi

Västpapua ligger mellan breddgrad 2 i norr och 9 i söder. Längdgraderna är 130 i väster och 141 i öster. Ytan är 421.981 km² (Sverige 449.960 km²). I de centrala delarna ligger höglandet med bergskedjan Maoke (indonesiskt namn: Jaya Wijaya) som sträcker sig 2.500 km från öst till väst. Några bergstoppar är mellan 4.000 och 5.000 m höga och täcks av snö.

Det finns flera floder. Membrammo i norr, Kumanaan i väst (på Vogelkop) samt Digul i sydöst är längst.

Vegetation och fauna

Mer än 80 % av Västpauas areal är täckt av skog. Längs kusterna växer sumpig tropisk regnskog med mangroveträd. Därefter följer sötvattniga svamskogar med en oändlig rad sagopalträdd. I inlandet består djungeln av tropiska regnskogar. Den tropiska djungelvegetationen når upp till 1.800 meter över havsytan. Ju högre upp man kommer i djungeln, desto mer liknar träden de europeiska såsom bland annat ek, barrträd och kastanjer. Faunan indikerar att området någon gång i tiden satt ihop med Australien.

Befolkning:

Man uppskattar att det finns ungefär 250 stammar. Sedan Indonesien övertog administrationen har ett stort antal transmigranter (immigranter) flyttat in från bland annat de överbefolkade öarna Java, Madura och Bali. Majoriteten av befolkningen är bönder.

Den totala befolkningen var år 1990 1.630.000. År 2000 uppgick den till 2.214.000 och år 2003 2.366.000. Befolkningstillväxten uppgick 1980 - 1990 till 3,3 %, 1990 - 2000 till 3,2 % och för åren 2000-2003 till 2,25 %.

Hälsovård

Enligt provinsstatistik för 1997 fanns det då 22 sjukhus med 1793 sängar samt 752 kliniker. Antalet läkare var 239. Enligt den senaste information drabbas allt fler av HIV/AIDS. Tidningen Kompas skriver den 22 mars 2005 att det sägs att 80 % av befolkningen lever i fattigdom. Tidningen Sinar Harapan rapporterar den 2 mars 2005 att nästan alla barn drabbas av sjukdomen hepatit. Tisdagen den 7 juni 2005 säger Indonesiens hälsovårdsminister, Siti Fadilah Supari, att Papua är mer drabbat av undernäring än andra delar av Indonesien (Tempo Interaktif, 7 juni 2005).

Språk

Vid sidan av indonesiska, som används som officiellt språk, talar man också dialekter i daglig kommunikation bland den papuanska befolkningen. Antalet dialekter uppskattas till mer än 300.

Utbildningsväsen

Enligt statistik för 1997/1998 i fanns i Västpapua 2.298 grundskolor med 32.116 elever och 109 gymnasier som hade 13.205 elever. Universitet Cendrawasih finns samt 13 privata högskolor. Ungefär 5.000 studenter studerar på Cendrawasihs fem fakulteter.

Infrastruktur

Transporterna mellan kuststäderna och inlandet sker med bil och flygplan. Inte alla städer och byar i inlandet går att nå med bil, eftersom vägarna är outvecklade och avstånden långa och de kan bara nås med flyg. Samma sak gäller för förbindelserna med kuststäderna, som bara kan nås med flyg eller båt. Enligt statistik från 1996 fanns det 3.870 km asfalterade vägar och 3.019 km icke asfalterade vägar.

Näringsliv

I den centrala delen av inlandet i bergskedjan Maoke finns världens största guldgruva och den tredje största koppargruvan. Båda gruvorna ägs av det amerikanska gruvbolaget Freeport (Freeport McMoRan). I

Bitunibukten i väst håller British Petroleum på att utvinna naturgas. Leveranskontrakt till Kina, Mexico, Sydkorea och USA har redan undertecknats. Trä och plywood exporteras.

Indonesisk administration

Jayapura är Västpapuas provinshuvudstad och har ungefär 250.000 invånare. I Jayapura har Indonesiens provinsguvernör sitt ämbete. Den regionala administrationen är indelad i 13 kommuner. Kommunchefen kallas "bupati". Västpapua införlivades som indonesisk provins 1969 genom det så kallade "gemensamma konsensus". Det var baserat på folkomröstningen Act of Free Choice, enligt New York-avtalet mellan Nederländerna och Indonesien under beskydd av FN. FN:s sändebud för att bevaka Act of Free Choice var Dr Ortiz Sanz.

Några tidningscitat:

The Japan Times (Japan), 1969-06-27:

"...Dr Ortiz Sanz complained earlier this month that his team was not informed when the elections began and were unable to attend at least four of the major sessions in key areas..."

Frankfurter Allgemeine Zeitung (Tyskland), 1969-07-21:

"West Irian fiel aus der kolonialistischen Bratpfanne ins Feuer des Neo-Kolonialismus"

Der Bund (Schweiz), 1969-08-12:

"Wie Indonesien West Irian gewan... Ein seltsamer Volksentscheid ohne Volk".

The Sydney Morning Herald (Australien), 1969-07-14:

"Where else in today's world would be the dictum be accepted that a people was too primitive ever to be free?"

Hendrik Amahorseja

Internet

Även Merdeka & ÖsttimorInformation utnyttjar modern informationsteknik. Tidningen finns på Östtimorkommitténs webbplats med URL <http://www.algonet.se/~tpollak/OTK> (med bilderna i färg). Där finns också mycket annan information och aktuella notiser. Vidare hittar Du där länkar till andra webbplatser som behandlar Östtimor, till exempel <http://www.pm.gov.tp/> - premiärministerns, <http://www.gov.east-timor.org/> - regeringens portal och <http://www.unmiset.org/> - UNOTIL:s.

Det finns också flera olika så kallade "mailinglistor" om Aceh, Papua och Östtimor. *Inside Indonesia* har en lista på sin webbplats, <http://www.insideindonesia.org/edit60/net3.htm>. Amerikanska *East Timor and Indonesia Action Network* (ETAN/US) har också en lista, <http://www.etan.org/resource/lists.htm>.

B

Porto betalt

Avsändare:
Östtimorkommittén
c/o Pollak
Wiboms väg 12
171 60 SOLNA

Kom ihåg att anmäla adressändring.

Valkommissionen mutad?

I fjol hölls allmänna val i Indonesien. Medborgarna valde parlament, president och vice-president. Vi har tidigare rapporterat från valen. För att valen skulle gå riktigt till hade regeringen bildat en valkommission Komisi Pemilihan Umum (KPU).

Valet bevakades av både inhemska och utländska observatörer. Enligt valobservatörernas rapporter och massmedias kommentarer genomfördes valet utan allvarliga intermezzon. I presidentvalet vann ex-general Susilo Bambang Yudoyono. Mohammad Yusuf Kalla blev vice president. Ett nytt parlament och en ny regering bildades.

Nu är några ledande ledamöter i valkommissionen arresterade. Anledningen är att de misstänks för att ha tagit emot mutor. Vem som gav mutor av vilken anledning och för vilket politiskt parti är oklart. Bland de misstänkta figurerar Hamid Awaludin, den nuvarande justitieministern med ansvar för mänskliga rättigheter. Han är också Indonesiens chefsförhandlare med GAM i Helsingfors. Han är misstänkt på grund av att han var chef för valkommissionen. Det sägs att han då mottog en stor summa pengar. Anti-korruptionsmyndigheten har krävt att ministern avskedas från sin befattning.

I den här korruptionshärvan är det inte bara de ledande männen inom KPU och deras underordnade, som har tagit emot mutor, utan också deras fruar. Det är dock inte tradition i Indonesien att ogiltigförklara val.

Mutskandal

Hendrik Amahorseja

Östtimor, enklaven Oecussi saknas dock på kartan